

Matraca

Els Prats de Rei

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Carrer de l'Església, s/n
Emplaçament En una paret del cloquer del campanar de l'església parroquial, sobre la porta.
Alçada: 620

Coordenades:

Latitud: 41.70512
Longitud: 1.54203
UTM Est (X): 378697
UTM Nord (Y): 4618064

Classificació

Número de fitxa 08170 - 85
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia Objecte
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: La manca d'ús i de manteniment fan que la peça s'estigui deteriorant.
Protecció Inexistent
Accés Restringit
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada accessible
Titular: Bisbat de Vic. Carrer del Cloquer, 5 (08500 Vic)
Fitxes associades:
[Santa Maria](#)
Autoria de la fitxa Jordina Sales Carbonell
Data de registre de la fitxa: dl., 21/11/2016 - 01:00

Descripció

Al capdamunt del campanar de l'església parroquial de Santa Maria dels Prats de Rei es conserva una gran matraca de fusta. Es tracta d'un objecte o instrument que consta d'una creu de fusta, buida, amb eixos d'un metre de llarg, que articula dos jocs de quatre percutors o martells sobre les aspes, amb l'eix de rotació en la seva part concurrent. La rotació s'activa manualment tibant una corda que fa rodar l'estructura de la creu i produeix un soroll sec i estrepitós. Aquesta matraca servia per realitzar avisos i convocatòries (essencialment per Setmana Santa, i més concretament a Prats es documenta el seu us, sobretot, durant el viacrucis) mitjançant la acústica, igual que ho feien les campanes, i per aquest motiu la matraca de Prats de Rei s'ubica, encara que avui ja no s'utilitzi, al mateix campanar de l'església. Molta gent gran del poble encara en recorda el seu soroll, encara que avui l'element està en desús. La matraca de Prats era coneguda amb el sobrenom de 'les tenebres' i l'acció de fer-la sonar, que era feina del campaner, era 'tocar les tenebres'.

Història

L'ús de la matraca en contextos cristians és anterior a les campanes, i és originari de geografies monacals d'Orient, on aquest instrument avui encara és utilitzat en molts monestirs ortodoxos. A Occident, l'Església catòlica feia les convocatòries oficials de Setmana Santa mitjançant l'ús de les matraques, fet que ja està documentat a la Península Ibèrica en època visigòtica. Fins ben entrat el segle XX, en el 'glòria' del Dijous Sant és feia l'últim ús de les campanes, i a partir d'aquí s'utilitzava només la matraca fins arribar al 'glòria' del Dissabte Sant (període del Triduum Pasqual). Així doncs, aquest instrument només s'utilitzava tres dies a l'any, i tot plegat formava part dels actes simbòlic-religiosos de la Setmana Santa relacionats amb el dol per la mort de Crist. El soroll de les matraques de campanar acompanyava també l'estrepit de les matraques manuals en les processons de Setmana Santa quan es realitzava el ritual popular de 'matar dimonis'. A Prats de Rei, l'ús de 'les tenebres' es documenten, com a mínim, des de l'any 1600. Durant la tarda de Divendres Sant se celebrava també la missa de tenebres, i en acabar els nens procedien a l'acte de 'matar jueus', que consistia en fer picar unes maces de fusta contra una biga i fer voltar el carrau, simbolitzant els passos dels soldats quan anaven a capturar Jesús. Després de la Guerra Civil Espanyola va començar a decaure l'ús de les matraques de campanar, que a Prats de Rei va perdurar fins ben entrat els anys 70', però a unes poques poblacions com Solivella, Sant Joan de les Abadesses o Castellterçol encara s'utilitzen.

Bibliografia

-SOLANAS Roser (2008): La veu d'un campanar. Església de Santa Maria dels Prats de Rei, Edicions de l'Albí, Berga, p. 93-100. -SANTANA, Galdric (2010): 'Les matraques de campanar en el paisatge sonor de la Setmana Santa a Catalunya', Revista d'Etnologia de Catalunya, 35, p. 172-180.

